

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiye Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriye Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayeich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQUISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVASION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIIYAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilhomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDI KORXONALARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	
UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUHLARI	498
Babayeva Lola Ibragimovna	
MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH	504
Xusanov Chari Kadirovich	
PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	509
Botirova Xulkar Olimjonovna	
THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY	514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR	520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
IJTIMOY AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich	
INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY.....	542
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	548
Sabit Gabbarov	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xo'janova Husnora	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY O'SISH SIFAT OMILLARINING TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ.....	567
Зайналов Джахонгир Расулович	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ	571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович	

IPOTEKA KREDITI MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI	576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI	588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich	
O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM.....	595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILIIY TALQINI.....	603
Aripov Oybek Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH.....	611
Kdirbaev Amir Marat uli	
ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI.....	614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova	

ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI

Abdurahimov Abror Zafarovich

JIDU-magistranti

E-mail: abrorabdurahimov15@gmail.com

Ilmiy rahbar:

L.M. Tashpulatova

JIDU “Xalqaro iqtisodiyot” kafedrası mudiri, dotsent

Annotatsiya. Ushbu maqolada Italiya va Yaponiyada davlat qarzining uzoq muddatli barqarorligi, fiskal qoidalar samaradorligi hamda qarz boshqaruvi strategiyalarining institutsional va makroiqtisodiy jihatlari qiyosiy tahlil qilinadi. Tadqiqotda Fiscal Theory of the Price Level, debt sustainability theory, Ricardian va Non-Ricardian fiskal rejimlar, primary surplus reaction function kabi nazariy yondashuvlar asos qilib olingan. 1861–2020-yillardagi tarixiy ma’lumotlar, 2021–2024-yillardagi zamonaviy davlat qarzi statistikasi, shuningdek Italiya va Yaponiyaning fiskal boshqaruviga oid yetakchi ilmiy tadqiqotlar chuqur tahlil qilingan. Natijalar Italiyada fiskal intizomning nisbatan kuchli, fiskal reaksiyaning ijobiy va qarzning pandemiyadan keyin sezilarli pasayganini ko’rsatadi. Yaponiyada esa fiskal reaksiyaning sustligi, demografik qarash, past soliq bazasi va Yaponiya markaziy bankining obligatsiyalarni katta miqdorda sotib olishi sababli fiskal dominance rejimi shakllangani aniqlangan. Qiyosiy tahlil ikki davlatda qarz barqarorligining turlicha mexanizmlar orqali shakllanishini ko’rsatadi: Italiyada institutsional qoidalar orqali, Yaponiyada esa markaziy bank intervensiya orqali. Maqolaning xulosa qismida esa fiskal siyosatni takomillashtirish, qarzning uzoq muddatli barqarorligini ta’minlash va fiskal-monetar muvozanatni mustahkamlash bo’yicha muallif tomonidan amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so’zlar: davlat qarzi, fiskal barqarorlik, ricardian fiskal rejimi, non-ricardian rejim, fiskal dominance, monetary dominance, fiscal theory of the price level, primary surplus reaction function, fiskal qoidalar, qarz boshqaruvi, yevropa ittifoqi fiskal siyosati, Yaponiya markaziy banki, qarz dinamikasi, demografik bosim, fiskal konsolidatsiya.

Abstract. This article provides a comparative analysis of the long-term sustainability of public debt, the effectiveness of fiscal regulations, and the institutional and macroeconomic aspects of debt management strategies in Italy and Japan. The study is based on theoretical approaches such as Fiscal Theory of the Price Level, Debt Sustainability Theory, Ricardian and Non-Ricardian Fiscal Regimes, Primary Surplus Reaction Function. Historical data from 1861–2020, modern public debt statistics from 2021–2024, as well as leading academic research on the fiscal management of Italy and Japan are analyzed in depth. The results show a relatively strong fiscal discipline in Italy, a positive fiscal response, and a significant decline in debt after the pandemic. In Japan, on the other hand, it has been found that a fiscal dominance regime has formed due to the slowness of the fiscal response, demographic outlook, low tax base, and the Japanese central bank’s large purchases of bonds. A comparative analysis shows that debt stability in the two countries is shaped through different mechanisms: in Italy through institutional rules, and in Japan through central bank intervention. In the final part of the article, practical recommendations are given by the author on how to improve fiscal policy, ensure long-term debt stability and strengthen the fiscal-monetary balance.

Key words: public debt, fiscal stability, ricardian fiscal regime, non-ricardian regime, fiskal dominance, monetary dominance, fiskal theory of the price level, primary surplus reaction function, fiskal rules, debt management, EU fiskal policy, central bank of Japan, debt dynamics, demografic pressure, fiskal consolidation.

Аннотация. В данной статье представлен сравнительный анализ долгосрочной устойчивости государственного долга, эффективности фискального регулирования, а также институциональных и макроэкономических аспектов стратегий управления долгом в Италии и Японии. Исследование основано на теоретических подходах, таких как фискальная теория уровня цен, теория устойчивости долга, рикардианские и не-рикардианские фискальные режимы, функция реакции первичного излишка. Подробно анализируются исторические данные с 1861 по 2020 годы, современная статистика государственного долга за 2021–2024 годы, а также ведущие академические исследования по фискальной системе управления Италией и Японией. Результаты показывают относительно сильную фискальную дисциплину в Италии, положительный фискальный ответ и значительное снижение долга после пандемии. В Японии, напротив, выяснилось, что режим фискального доминирования сформировался из-за медленного фискального ответа, демографических перспектив, низкой налоговой базы и крупных покупок облигаций центральным банком Японии. Сравнительный анализ показывает, что стабильность долга в двух странах формируется разными механизмами: в Италии — через институциональные правила, в Японии — через вмешательство центральных банков. В заключительной части статьи автор даёт практические рекомендации по улучшению фискальной политики, обеспечению долгосрочной стабильности долга и укреплению фискально-денежного баланса.

Ключевые слова: государственный долг, фискальная стабильность, рикардианский фискальный режим, нерикардианский режим, фискальное доминирование, монетарное доминирование, фискальная теория уровня цен, функция реакции первичного излишка, фискальные правила, управление долгом, фискальная политика ЕС, центральный банк Японии, динамика долгового долга, демографическое давление, фискальная консолидация.

KIRISH

XX asr oxiri va XXI asr boshlarida rivojlangan davlatlar iqtisodiyotida davlat qarzining keskin o'sishi global makroiqtisodiy xavflarni kuchaytirdi, fiskal barqarorlik masalasini esa ko'plab davlatlar uchun ustuvor vazifaga aylangan. Ushbu jarayon ayniqsa Italiya va Yaponiya misolida yaqqol namoyon bo'ladi: Italiya ikkinchi jahon urushidan keyingi davrlardan boshlab bir necha bor davlat moliyasining izdan chiqishi xavfi bilan yuzlashgan, 1970–1990-yillar oralig'ida esa iqtisodiy beqarorlik tufayli “debt bubble” holatiga kirib qolgan. Yaponiya esa 1990-yillarda yuz bergan “yo'qolgan o'n yillik”dan so'ng uzoq muddatli iqtisodiy stagnatsiya va deflyatsiya jarayoniga tushib qoldi; buning ustiga demografik qarash jarayonining jadallashuvi budjet bosimini keskin oshirib, davlat qarzining YAIMga nisbatan 250 foizdan yuqori darajaga ko'tarilishiga sabab bo'ldi.

2021–2024-yillarda Italiya va Yaponiyaning davlat qarzi bo'yicha yangi statistik ma'lumotlarning mavjudligi mazkur mavzuni yanada dolzarb qiladi, chunki pandemiyadan keyingi davr fiskal siyosatning samaradorligini qayta baholash, davlat qarzi dinamikasini tartibga solish va makroiqtisodiy barqarorlikni tiklash jarayonini chuqur o'rganishni talab etmoqda. Ayniqsa, Italiyada¹ ushbu yillarda qarzning sezilarli qisqarishi 2021-yili 174,7% dan 2024-yili 134,8% gacha va Yaponiyada² qarzning yuqori, ammo nisbiy barqaror darajada qolayotgani 2021-yili 260% dan 2024-yili 237% gacha pasayishi bu ijobiy ko'rsatgichlar ikki davlatning fiskal siyosati, institutsional qoidalari va qarz boshqaruvi strategiyalaridagi farqlarni o'rganish zarurligini ko'rsatamoqda. Mavzuning dolzarbligi nafaqat Yevropa yoki Osiyo iqtisodiyotlariga, balki O'zbekiston uchun ham bevosita ahamiyatga ega. Chunki hozirgi kunda mamlakatimiz iqtisodiy islohotlar jarayonida davlat qarzi hajmi oshib bormoqda, fiskal shaffoflik, budjet intizomi, fiskal qoidalar joriy etilishi va qarz boshqaruvi tizimining takomillashtirilishi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib turibdi. Italiya va Yaponiyaning uzoq yillik tajribasi shuni ko'rsatadiki, davlat qarzining barqarorligi faqat byudjet daromadlari yoki iqtisodiy o'sish sur'atlari bilan emas, balki institutsional tizimning mustahkamligi, fiskal reaksiyaning moslashuvchanligi, demografik omillarni inobatga olgan holda strategik qarorlar qabul qilish va davlatning makroiqtisodiy boshqaruvdagi izchil siyosati bilan belgilanadi³. Shu bois mazkur qiyosiy tahlil O'zbekiston⁴ uchun ham dolzarb bo'lib, mamlakatning 2030-yilgacha mo'ljallangan fiskal strategiyasini takomillashtirishda, davlat qarzini xavfsiz chegaralarda ushlab turish va uzoq muddatli fiskal barqarorlikni ta'minlashda Italiya va Yaponiya tajribalaridan samarali foydalanish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Davlat qarzining barqarorligi, fiskal qoidalar samaradorligi va qarz boshqaruvi strategiyalarini tushunishda xalqaro ilmiy adabiyotlar muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Italiya va Yaponiyaning fiskal tarixiy tajribasi, qarz dinamikasi, fiskal reaksiyaning institutsional omillari, qarzning iqtisodiyotga makro ta'siri va qarz

1 <https://tradingeconomics.com/italy/government-debt-to-gdp>

2 <https://tradingeconomics.com/japan/government-debt-to-gdp>

3 <https://www.imf.org/en/publications/fm>

4 <https://www.imf.org/en/countries/uzb>

rejimlarining o'ziga xos jihatlari turli metodlarda tahlil qilishgan. Bu manbalar ikki davlatning fiskal barqarorligi masalasiga doir turlicha yondashuvlarni qamrab oladi va qiyosiy tahlil uchun mustahkam konseptual asos yaratadi.

Davlat qarzining muddat tuzilmasi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar, xususan "The General Equilibrium Effects of Fiscal Policy with Government Debt Maturity"⁵ ishlari, qarzning qisqa yoki uzoq muddatli bo'lishi fiskal siyosatning umumiy makroiqtisodiy ta'siriga sezilarli darajada ta'sir qilishini ko'rsatadi. Qarzning muddat tuzilishi foiz stavkalari xavfi, qayta moliyalash xavfi va fiskal barqarorlikning shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu xulosalar Italiya va Yaponiya misolida ayniqsa dolzarbdir: Italiya ko'proq o'rta muddatli obligatsiyalarga tayanishi bilan ajralib tursa, Yaponiyada juda uzoq muddatli qarz chiqarish amaliyoti muhim hisoblanadi, bu Yaponiyada markaziy banki tomonidan davlat obligatsiyalarining katta qismini sotib olish orqali qo'llab-quvvatlanadi. Bu holat ikki davlat fiskal risklarini boshqarish strategiyalaridagi farqlarni ko'rsatadi.

Yaponiyaning davlat qarzi siyosati bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar, jumladan "Sustainability, Debt Management, and Public Debt Policy in Japan"⁶ maqolasi, mamlakatda fiskal reaksiyaning juda past darajada ekanini va fiskal siyosatning monetar siyosatga kuchli tayanishini aniqlaydi. Qarz-GDP nisbati global miqyosda eng yuqori bo'lishiga qaramay, obligatsiya bozorida keskin beqarorlik yuz bermayotgani Yaponiyada markaziy bankning davlat qimmatli qog'ozlarining yarmidan ortig'ini o'z balansida ushlab turishi bilan izohlanadi. Bu esa Yaponiyada fiskal dominance hukmronligini tasdiqlaydi. Bunga qarama-qarshi ravishda "The Political Economy of Fiscal Consolidation"⁷ tadqiqoti siyosiy tsikllar, partiyalar raqobati va saylovchilarning soliq yukiga bo'lgan munosabati fiskal konsolidatsiya jarayoniga kuchli ta'sir qilishi mumkinligini ko'rsatadi. Aynan mana shu omillar Yaponiyada iste'mol solig'ining oshirilishiga qarshilik va fiskal konsolidatsiyaning muntazam ortga surilishi bilan namoyon bo'lgan.

Italiya bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar davlat qarzining uzoq muddatli barqarorligi borasida murakkab tarixiylikni ko'rsatadi. "Deficit sustainability and fiscal theory of the price level: the case of Italy, 1861–2020"⁸ maqolasida Italiya fiskal siyosatining uzoq muddatli Ricardian xususiyatga ega ekanini aniqlanadi, ya'ni qarz oshganida primary surplusning oshishi kuzatiladi. Biroq ayrim davrlarda fiskal dominance hodisalari kuzatilgani, FTPL doirasida narx darajasi fiskal siyosat orqali shakllanganligini ko'rsatadi. Bu natijalar "A Wavelet Analysis of Italian Fiscal Sustainability"⁹ tadqiqoti orqali yanada chuqurlashtiriladi: wavelet tahlil qisqa muddatli davrlarda fiskal reaksiyaning beqaror, uzoq muddatda esa ijobiy va barqaror ekanini ko'rsatadi. Shuningdek, pandemiya davrini o'rgangan "COVID-19 Crisis and the Public Debt Issue: The Case of Italy"¹⁰ maqolasi Italiyada COVID-19 davrida fiskal kengaytirishning zarur bo'lganini, biroq qarz barqarorligi uchun yangi xavflar yuzaga kelganini ta'kidlaydi. Ammo pandemiyadan keyingi davrda 2021/2024-yillar Italiya qarzining sezilarli pasayishi ushbu xavflarning muvozanatlashganini anglatadi.

Tahlil qilingan adabiyotlar orasida Yaponiyada fiskal boshqaruvning institutsional muammolari ham chuqur o'rganilgan. "Why Japan's Fiscal Consolidation Fails?" maqolasi davlat boshqaruvi strukturasi, fiskal intizomning pastligi, demografik qarish, ijtimoiy xarajatlarning ko'pligi va siyosiy qarorlar qabul qilishdagi sekinlik fiskal barqarorlikka jiddiy to'siq bo'layotganini ko'rsatadi. Bu manbani "Japanese Government Debt and Sustainability of Fiscal Policy"¹¹ tadqiqoti ham to'ldirib, mamlakatda primary surplus reaksiyasining nolga yaqin yoki manfiy ekanini ilmiy asoslashgan. Italiya va Yaponiyaning bevosita misollaridan tashqari, Gretsiya iqtisodiyoti bo'yicha "Under the Veil of Uncertainty" tadqiqoti yuqori qarz darajasi bilan noaniqlikning o'zaro bog'liqligini tahlil qilib, yuqori qarzning iqtisodiy beqarorlik xavfini kuchaytirishi universal hodisa ekanini ko'rsatadi. "Effectiveness of Fiscal Policy Measures in Different Public Debt Regimes"¹² tadqiqoti esa yuqori qarz rejimlarida fiskal siyosat samaradorligi pasayishini, multiplikatorlar kuchsizlashishini ilmiy jihatdan asoslaydi. Bu ayniqsa Yaponiyaning 250%+ qarzдорlik darajasida yaqqol namoyon bo'ladi. Italiya va Yaponiyaning fiskal barqarorlik masalalarini turli metodlar va nazariyalar orqali yondashgan holda kompleks ravishda yoritadi. Italiyada fiskal intizomning tarixiy jihatdan o'zgaruvchan bo'lishiga qaramay, uzoq muddatli Ricardian reaksiya va Yevropa Ittifoqining qat'iy fiskal qoidalari barqarorlikni mustahkamlasa, Yaponiyada fiskal dominance, demografik qarish va institutsional cheklovlar davlat qarzining pasayishiga imkon bermayapti.

5 <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0164070416301045>

6 <https://www.nber.org/papers/w12357>

7 https://www.oecd.org/en/publications/the-political-economy-of-fiscal-consolidation_5kmddq798lls-en.html

8 <https://link.springer.com/article/10.1007/s10663-023-09577-w>

9 <https://link.springer.com/article/10.1186/s40008-019-0151-5>

10 <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/103997/>

11 <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0889158311000554>

12 https://www.researchgate.net/publication/383556095_Effectiveness_of_fiscal_policy_measures_in_different_public_debt_regimes

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Italiya va Yaponiyada davlat qarzining uzoq muddatli barqarorligini baholash uchun kompleks nazariy-empirik yondashuvga asoslangan. Avvalo, tahlilning nazariy poydevorini tashkil etuvchi bir qator fundamental konsepsiyalar tanlab olindi. Jumladan, Fiscal Theory of the Price Level (FTPL) narx darajasining shakllanishida fiskal siyosatning roli va davlat qarzining qiymatini belgilovchi fiskal omillarni tahlil qilishda qo'llanildi. Debt sustainability theory esa davlat qarzining YAIMga nisbatan barqaror yoki portlovchi trayektoriyada harakatlanishini baholash imkonini berdi. Shuningdek, davlatning fiskal xulq-atvorini aniqlovchi Ricardian va Non-Ricardian fiskal rejimlari farqlari, fiskal intizomning kuchliligi yoki zaifligini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etdi. Fiskal reaksiyaning miqdoriy mezonlarini aniqlash maqsadida Primary Surplus Reaction Function (PSRF) tushunchasiga tayanildi, bu orqali qarz o'zgarishlariga hukumatning fiskal javobi baholandi. Davlat qarzi bozorida monetar siyosatning roli va fiskal-monetar munosabatlarning ustuvorligi esa fiscal dominance vs monetary dominance nazariyalari asosida tahlil qilindi.

Metodologiyaning ikkinchi bosqichi ilmiy manbalarni tizimli ravishda o'rganishdan iborat bo'lib, Italiya va Yaponiyaning fiskal barqarorligiga oid uchta asosiy ilmiy maqola chuqur tahlil qilindi. Mazkur manbalar orqali tarixiy fiskal reaksiyaning intensivligi, davlat qarzining "portlovchi" xatti-harakatlari (debt bubble) kuzatilgan davrlar, fiskal qoidalar kuchi va ularning davlat moliyasiga ta'siri, shuningdek markaziy bankning qarz bozoridagi roli o'rganildi. Italiya uchun FTPL doirasidagi narx darajasi shakllanishi, fiskal dominance bosqichlari va Yevropa Ittifoqi fiskal intizomining ta'siri tahlil etilgan bo'lsa, Yaponiyada demografik bosim, fiskal reaksiyaning zaifligi va Yaponiyada markaziy bankning obligatsiya bozoridagi dominant ishtiroki kabi omillar o'rganildi.

Metodologiyaning uchinchi bosqichi empirik qiyoslashdan iborat bo'lib, 2021–2024-yillar oralig'idagi Italiya va Yaponiyaning davlat qarzi ko'rsatkichlari solishtirildi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, Italiyada davlat qarzi 2021 yildagi 174,7 foizdan 2023 yilda 134,8 foizga keskin pasaygan bo'lsa, 2024 yilda 135,3 foiz atrofida barqarorlashgan. Yaponiyada esa qarz darajasi 2021 yildagi 255,1 foizdan 2022 yilda 260 foizga oshgan, keyingi yillarda esa asta-sekin pasayib, 2024 yilda 237 foizga tushgan. Ushbu qiyosiy ma'lumotlar ikki davlatning fiskal barqarorlik tendensiyalaridagi tub farqlarni ko'rsatadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yaponiya va Italiya fiskal barqarorligi bo'yicha o'tkazilgan empirik tahlillar ushbu ikki davlatning fiskal siyosati, davlat qarzi dinamikasi va institutsional boshqaruv tizimlarida keskin farqlar mavjudligini ko'rsatadi. Yaponiya fiskal reaksiyasining sustligi va institutlarning zaifligi bilan ajralib turadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Yaponiyada qarz oshganida primary balance deyarli o'zgarmaydi yoki juda sekin o'sadi, bu esa fiskal siyosatning qarzga nisbatan sezgir emasligini anglatadi. PSRF modeli bo'yicha bunday xatti-harakat Non-Ricardian rejimga xos bo'lib, fiskal dominance sharoitini yaratadi. Natijada, fiskal siyosat qarzni kamaytirish imkoniyatiga ega bo'lmaydi va qarz-GDP ko'rsatkichi yuqori darajada saqlanib qoladi. Empirik ma'lumotlar ham buni tasdiqlaydi: 2021–2022-yillarda Yaponiyada davlat qarzi 255,1 foizdan 260 foizga oshgan, 2023–2024-yillarda esa biroz pasayib 237 foizni tashkil etgan. Shunga qaramay, bu daraja hali ham dunyodagi eng yuqori davlat qarzi bo'lib qolmoqda. Yaponiyaning fiskal konsolidatsiyasining muvaffaqiyatsiz bo'lishi bir necha omillar bilan izohlanadi: soliq oshirishga saylovchilar qarshiligi, demografik qarishning kuchayishi, ijtimoiy ta'minot xarajatlarining yuqoriligi, iste'mol solig'ining juda pastligi hamda parlament va hukumat o'rtasidagi fiskal koordinatsiyaning sustligi demakdur.

1-jadval. Italiya va Yaponiyada fiskal reaksiyaning qiyosiy modeli¹³

Davlat	Rejim	Tavsif
Italiya	Ricardian	Qarz oshganda primary surplus ko'payadi
Yaponiya	Non-Ricardian	Qarz oshganda fiskal moslashuv yuz bermaydi

Fiskal qoidalarining kuchi bo'yicha ham ikki davlat keskin farqlanadi. Italiya Yevropa Ittifoqining Maastricht talablari va Stability and Growth Pact doirasidagi fiskal intizomga amal qiladi, bu budjetni cheklovchi tashqi mexanizm sifatida ishlaydi. Yaponiyada esa fiskal qoidalar ko'pincha tavsiyaviy xarakterga ega, hatto ularning ijrosi siyosiy sikllarga bog'liq. Bu farq quyidagi jadvalda ko'rsatiladi.

¹³ Muallif tomonidan mustaqil tuzildi

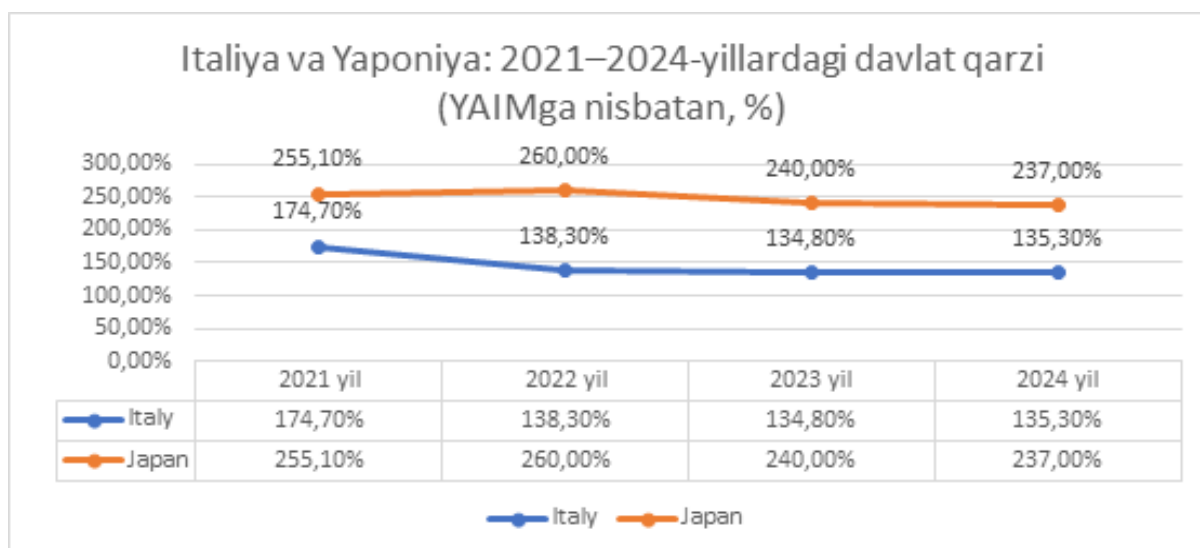
Italiyada esa fiskal reaksiyaning xususiyati Yaponiya bilan keskin farqlanadi. Italiya PSRF modeli bo'yicha Ricardian fiskal rejimga mansub bo'lib, qarz oshganida primary surplus oshishi kuzatiladi. Bu fiskal siyosatning qarz dinamikasiga mos ravishda harakat qilishini anglatadi. Buni zamonaviy ma'lumotlar ham tasdiqlaydi: Italiyada davlat qarzi pandemiyadan so'ng 2021-yildagi 174,7 foizdan 2023-yilda 134,8 foizgacha keskin kamaygan. 2024-yilda ko'rsatkich 135,3 foiz atrofida barqarorlashgan bo'lib, fiskal intizomning tiklanganini bildiradi. Bunday barqarorlikka erishishda Yevropa Ittifoqi tomonidan belgilangan qat'iy fiskal qoidalar, byudjet intizomi, soliq tizimining barqarorligi va fiskal shaffoflikning oshirilishi muhim rol o'ynaydi.

Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, Italiya fiskal siyosati qarzning pasayishiga faol javob beradigan Ricardian modelga asoslangan, Yaponiya esa fiskal moslashuv mexanizmi sust bo'lgan Non-Ricardian rejimda qolmoqda.

2-jadval. Italiya va Yaponiyada fiskal qoidalar ta'siri¹⁴

Yo'nalish	Italiya	Yaponiya
Qoidalar kuchi	EU tomonidan majburiy	Zaif, tavsiyaviy
Byudjet intizomi	Nisbatan kuchli	Zaif
Soliq tizimi	Barqaror	Iste'mol solig'i past

Zamonaviy qarz dinamikasi ham ikki davlatning fiskal boshqaruv sifatidagi farqlarni yanada yaqqol ko'rsatadi.

1-rasm. 2021–2024-yillarda Italiya va Yaponiyada davlat qarzi (YAIMga nisbatan, %)¹⁵

2021–2024-yillar davomida Italiya va Yaponiyaning davlat qarzi dinamikasi ularning fiskal siyosati va iqtisodiy boshqaruvdagi asosiy farqlarni aniq aks ettiradi. Italiyada davlat qarzi 2021-yildagi 174,7 foizdan 2023-yilda 134,8 foizgacha keskin kamayib, 2024-yilda 135,3 foizda barqarorlashdi. Bu tendensiya pandemiyadan keyingi davrda fiskal konsolidatsiyaning jonlanishi, byudjet intizomining kuchayishi va Yevropa Ittifoqi fiskal qoidalarining majburiyligidan dalolat beradi. Yaponiyada esa qarz-GDP nisbati 2021-yildagi 255,1 foizdan 2022-yilda 260 foizga asta ko'tarilib, keyinchalik 2024-yilda 237 foizgacha pasaygan bo'lsa-da, hali ham dunyodagi eng yuqori darajani saqlab qolmoqda. Bu mamlakatda fiskal reaksiyaning zaifligi, ijtimoiy xarajatlarning yuqoriligi va demografik bosim kuchliligini ko'rsatadi. Markaziy banklar siyosati ham qarz barqarorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi: Yevropa Markaziy Banki (ECB) Italiya obligatsiyalarini cheklangan miqdorda xarid qilgani sababli bu mamlakatda bozor intizomi nisbatan kuchli saqlanadi, Yaponiya Markaziy Banki (Yaponiyada markaziy bank) esa davlat obligatsiyalarining 50 foizdan ortig'ini sotib olgani tufayli Yaponiya qarz bozorida intizomning pasayishi va fiskal siyosatning bozor bosimidan himoyalinishi yuzaga keladi. Shu bois, Italiyada qarzning sezilarli qisqarishi fiskal intizom samaradorligini ko'rsatsa, Yaponiyada qarzning yuqori darajada saqlanishi fiskal dominance rejimi davom etayotganini tasdiqlaydi.

¹⁴ Muallif tomonidan mustaqil tuzilgan.

¹⁵ <https://tradingeconomics.com/italy/government-debt-to-gdp> va <https://tradingeconomics.com/japan/government-debt-to-gdp> sayti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan mustaqil tuzildi

3-jadval. Markaziy banklar rolining qiyosiy tahlili¹⁶

Metrika	Italiya (ECB)	Yaponiya (Yaponiyada markaziy bank)
Qarz xaridi	Cheklangan	Juda katta
Bozor intizomi	Yuqori	Zaif
Inflyatsiya	O'rtacha	Deflyatsiyaga moyil

3-jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatmoqdaki, Italiya fiskal barqarorlikka qaytishning institutsional modelini namoyish etayotgan bo'lsa, Yaponiya fiskal siyosatning sustligi, siyosiy omillar va demografik bosimlar tufayli barqarorlikka erisha olmayapti. Italiyada qarzning keskin pasayishi fiskal konsolidatsiya strategiyasining muvaffaqiyatini ko'rsatsa, Yaponiya fiskal siyosati deflyatsiya, qarish jarayoni va markaziy bankning ortiqcha intervensiyasi tufayli murakkab holatga tushib qolgan. FTPL nazariyasi doirasida Italiya tarixiy davrlarda narx darajasining fiskal siyosat orqali shakllanganini ko'rsatgan bo'lsa, Yaponiyada uzoq yillar davomida past inflyatsiya va hatto deflyatsiya kuzatilgani fiskal dominance rejimining ustuvorligini tasdiqlaydi. Uzoq muddatli xavflarga to'xtaladigan bo'lsak, Italiyada foiz stavkalari oshishi qarzning qayta moliyalanishini qimmatlashtirishi mumkin, Yaponiyada esa Yaponiyada markaziy bank balansining haddan ziyod kengayishi kelajakda inflyatsion shok xavfini kuchaytiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Italiya va Yaponiyada davlat qarzining uzoq muddatli barqarorligini baholash orqali fiskal qoidalar, institutsional omillar va qarz boshqaruvi strategiyalari ikki davlatda tubdan farqlanishini ko'rsatdi. Natijalar shuni tasdiqladiki, Italiya asosan Ricardian fiskal rejimda faoliyat yuritadi, ya'ni qarz oshganda primary surplus orqali fiskal moslashuv yuz beradi. Yevropa Ittifoqining qat'iy fiskal qoidalari Italiyada byudjet intizomini mustahkamlagan va 2021–2024-yillar oralig'ida davlat qarzining keskin pasayishiga imkon yaratgan. Shunga qaramay, qarz darajasi hali ham yuqori bo'lib, foiz stavkalari oshishi Italiya uchun potensial xavf bo'lib qolmoqda.

Yaponiyada esa fiskal reaksiya juda sust bo'lib, bu mamlakatning fiskal siyosatida Non-Ricardian xususiyat ustunligini ko'rsatadi. Bu holat fiskal dominance rejimi shakllanganini bildiradi — qarzning o'sishi fiskal siyosatni qayta shakllantirishga majbur qilmaydi. Yaponiyada qarzning yuqori darajada saqlanishiga qaramay, inqiroz yuz bermayotganining asosiy sababi Yaponiya Markaziy Bankining davlat obligatsiyalarini massiv ravishda sotib olishi natijasida bozor intizomining zaiflashganidir. Shuningdek, demografik qarish jarayoni, ijtimoiy ta'minot xarajatlarining ortishi va siyosiy jarayonlarning sekinligi mamlakatning uzoq muddatli fiskal barqarorligiga jiddiy xavf tug'diradi. Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, Italiya fiskal barqarorlikni institutsional mexanizmlar, tashqi nazorat va fiskal qoidalar orqali ta'minlayotgan bo'lsa, Yaponiyada ichki moliya bozorining kuchliligi va markaziy bank intervensiyasi barqarorlikni sun'iy tarzda qo'llab-quvvatlamogda. Shu sababli, ikki davlatning qarz barqarorligi turlicha yo'nalishda shakllanadi: Italiya institutsional barqarorlik orqali qarz xavfini kamaytirsa, Yaponiya bozor mexanizmlarini markaziy bank siyosati bilan muvozanatlaydi.

Tadqiqot natijalariga asoslangan tavsiyalar

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, har ikkala davlat uzoq muddatli fiskal barqarorlikni ta'minlash uchun bir qator strategik islohotlarni amalga oshirishi zarur.

Birinchidan, fiskal qoidalarining kuchaytirilishi ham Italiya, ham Yaponiya uchun muhimdir. Italiya mavjud qoidalardan samarali foydalanishni davom ettirishi, Yaponiya esa tavsiyaviy xarakterdagi fiskal qoidalarni majburiy mexanizmlarga aylantirishi lozim.

Ikkinchidan, byudjet xarajatlarini optimallashtirish, ayniqsa Yaponiya uchun, demografik bosim sharoitida fiskal yukni kamaytirishning muhim omilidir.

Uchinchidan, soliq tizimini isloh qilish Yaponiyada iste'mol solig'ini bosqichma-bosqich oshirish, Italiyada esa soliq bazasini kengaytirish hisobiga barqaror daromad oqimini ta'minlash maqsadga muvofiqdir.

To'rtinchidan, qarz boshqaruvining diversifikatsiyasi qarz muddatlarini optimallashtirish, qayta moliyalash xavfini kamaytirish va foiz stavkalaridagi o'zgarishlarga chidamlilikni oshirish zarur.

Ikkala mamlakat uzoq muddatda fiskal shaffoflikni kuchaytirish, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, demografik siyosatni qayta ko'rib chiqish va fiskal-monetar siyosat uyg'unligini ta'minlash orqali davlat qarzining barqarorligini mustahkamlashi mumkin. Mazkur tavsiyalar nafaqat Italiya va Yaponiya, balki yuqori qarzga ega boshqa davlatlar uchun ham amaliy ahamiyatga ega.

16 Muallif tomonidan adabiyotlarni o'rganish orqali mustaqil tuzildi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Zhang S., Lin Z. The General Equilibrium Effects of Fiscal Policy with Government Debt Maturity. // Journal of Risk and Financial Management. – 2025. – Vol. 18, No. 7. – P. 396. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18070396>
2. Doi T., Ihori T., Mitsui K. Sustainability, Debt Management, and Public Debt Policy in Japan. – NBER Working Paper No. 12357. – 2006. – URL: <https://www.nber.org/papers/w12357>
3. Price R. The Political Economy of Fiscal Consolidation. – OECD Economics Department Working Papers, No. 776. – 2010. – URL: <https://doi.org/10.1787/5kmddq798lls-en>
4. Congregado E., Díaz-Roldán C., Esteve V. Deficit sustainability and fiscal theory of price level: the case of Italy, 1861–2020. // Empirica. – 2023. – DOI: <https://doi.org/10.1007/s10663-023-09577-w>
5. Magazzino C., Mutascu M. A Wavelet Analysis of Italian Fiscal Sustainability. // Economic Structures. – 2019. – Vol. 8, Article 19. – DOI: <https://doi.org/10.1186/s40008-019-0151-5>
6. Schilirò D. COVID-19 Crisis and the Public Debt Issue: The Case of Italy. – MPRA Paper No. 103997. – 2020. – URL: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/103997>
7. Tanaka H. An Analysis of Fiscal Governance: Why Japan's Fiscal Consolidation Fails? // Journal of International Economic Studies. – 2022. – Vol. 36. – Pp. 5–23. – DOI: <https://doi.org/10.15002/00025445>
8. Kafka K. I. Under the Veil of Uncertainty: Assessing the Greek Economy's Resilience and Vulnerability in the Face of Different Uncertainty Types. // Journal of the Knowledge Economy. – 2024. – Vol. 15. – Pp. 9288–9321. – DOI: <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01459-7>
9. Gherghina R., Grecu R. A., Constantinescu C. M., Duca I., Postole M. A., Ciobănașu M. Effectiveness of Fiscal Policy Measures in Different Public Debt Regimes. // Journal of Business Economics and Management. – 2024. – Vol. 25, Issue 4. – Pp. 628–646. – DOI: <https://doi.org/10.3846/jbem.2024.21996>
10. Doi T., Hoshi T., Okimoto T. Japanese Government Debt and Sustainability of Fiscal Policy. // Journal of the Japanese and International Economies. – 2011. – Vol. 25, Issue 4. – Pp. 414–433. – DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jjie.2011.09.006>
11. <https://tradingeconomics.com/italy/government-debt-to-gdp>
12. <https://tradingeconomics.com/japan/government-debt-to-gdp>
13. <https://www.oecd.org/en/publications.html>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>